

УДК 347.451.031(497.1) ; 347.451.031(672EU) ;
347.451.031(497.4) ; 366.542(4-672EU) ; 366.542(497.1) ;
366.542(4-672EU)

dr Damjan MOŽINA
docent Pravnog fakulteta Univerziteta u Ljubljani

GARANCIJA ZA ISPRAVNO FUNKCIONIRANJE U JUGOSLAVENSKOM I EUROPSKOM PRAVU

Rezime

Klasičan mehanizam zaštite kupaca u ugovoru o prodaji je odgovornost (jemstvo) prodavatelja za materijalne nedostatke. U novije vrijeme pored toga se razvio i dodatan sustav zaštite kupca na osnovi posebnih obećanja prodavatelja o karakteristikama robe (garancija). Međutim, u zemljama sa tržišnom ekonomijom garancija se razvila kao dobrovoljna (komercijalna) garancija, a u nekadašnjim socijalističnim zemljama – tako i u SFR Jugoslaviji – obaveza davanja garancije je kogentna. Autor u članku predstavlja razvoj garancije za ispravno funkcioniranje u jugoslovenskom pravu i njezin odnos prema odgovornosti za materijalne nedostatke i pristup europskog prava (Direktive 1999/44/EZ o potrošačkom ugovoru o prodaji i garancijama) ka zaštiti kupaca: kogentna odgovornost za materijalne nedostatke i dobrovoljna garancija. Nakon toga autor opisuje iskustvo Slovenije, koja je zadržala „jugoslovenski“ sustav, a prilikom pridruživanja EU jednostavno dodala „evropski“ sustav varstva kupca. Autor želi potvrditi tezu, da simultano postojanje dvoje kogentnih sustava varstva istog interesa kupaca nije racionalno i djelomično u sukobu sa europskim pravom.

Ključne reči: *ugovor o prodaji, zaštita kupaca, odgovornost za materijalne nedostatke, garancija za ispravno funkcionisanje, komercijalna garancija, obavezna garancija.*

I Uvod

Osnovni interes kupca prilikom svake prodaje jest da za svoj novac primi ono što mu prema ugovoru pripada – da primi stvar koja služi svojoj svrsi u skladu s ugovorom (tzv. ekvivalentni interes). Već od rimskog prava nadalje u obveznom pravu klasični je mehanizam za provođenje tog interesa institut odgovornosti (davanje jamstva) prodavatelja za skrivene stvarne nedostatke.¹ Njegova bit je ta da u slučaju kad se u određenom roku nakon isporuke stvari (jamstveni rok) iskaže da stvar ima nedostatak, to jest da ne posjeduje dogovorena odnosno uobičajena svojstva, kupac može od prodavatelja zatražiti popravak ili zamjenu stvari, sniženje trgovačke cijene ili postići raskid ugovora, a osim toga može zatražiti i povrat štete.

U novije se vrijeme, osim toga, razvio i dodatan sustav zaštite interesa kupaca, a temelji se na izravnim obećanjima proizvođača ili prodavatelja o određenim svojstvima i odlikama robe. Različiti oblici tog instituta koji se javljaju mogu se nazvati zajedničkim, iako nešto nepreciznim izrazom „garancija“.² Garancija se u europskim državama s tržišnim gospodarstvom oblikovala znatno drugačije nego u nekadašnjim socijalističkim državama. U državama s tržišnim gospodarstvom garancija se razvila kao dobrovoljno dodatno obećanje proizvođača i/ili prodavatelja kojom potonji žele potencijalnim kupcima naznačiti visoku kakvoću svoje robe te na taj način poboljšati svoj tržišni položaj (dobrovoljna odnosno komercijalna garancija). U socijalističkim državama, među koje je spadala i nekadašnja SFR Jugoslavija, izdavanje garancija za određene vrste robe propisivao je zakonodavac (obvezna garancija). U jugoslavenskom obveznom pravu sustav obvezne (kogentne) garancije za tehničke proizvode u znatnoj je mjeri bio oblikovan prema uzoru zakonskog režima odgovornosti prodavatelja za stvarne nedostatke koji pak nije bio kogentne već dispozitivne pravne naravi. Oba su instituta postojala usporedno i bila su na poseban način povezana, pri čemu je kupac mogao birati na temelju koje će ostvarivati svoja prava.

Pravo EU predviđa drukčiji koncept zaštite potrošača u ugovorima o prodaji. Direktiva 1999/44/EZ o potrošačkom ugovoru o prodaji i garancijama

- 1 Objektivnu odgovornost prodavatelja za određene skrivene nedostatke su ediktima uspostavili kurulski edili koji su imali nadležnost za nadzor i reguliranje organiziranog tržišta robljem i stokom. U slučaju stvarnih nedostataka, kupcima su na raspolaganju bili *actio redhibitoria* i *actio quanti minoris* u kratkim vremenskim okvirima od 6 mjeseci odnosno jedne godine. Više o razvoju odgovornosti za stvarne nedostatke u rimskom pravu: Reinhard Zimmermann, *Law of obligations*, Clarendon, Oxford 1996, str. 308 i d.; Damjan Možina, *Kršitev pogodbe*, GV Založba, Ljubljana 2006, str. 44 i d.
- 2 Izraz „garancija“, koji dolazi iz francuskog jezika (*garantie*), rabi se u različitim značenjima, a svi označavaju neku vrstu jamstva: osim jamstva za kakvoću ili besprijekoran rad odnosi se i na bankovnu garanciju, ustavno jamstvo, poručanstvo, jamstvo za stvarne nedostatke itd. Vidi: Marko Novak, „Garancija“, *Pravna praksa* 39/2005, str. 27.

(u daljnjem tekstu: Direktiva)³ od država članica zahtijeva uspostavljanje obveznog (kogentnog) sustava odgovornosti prodavatelja i prava kupaca u slučaju nesukladnosti stvari s ugovorom (stvarni nedostaci), a kao dopunu predviđa mogućnost dobrovoljne garancije proizvođača i/ili prodavatelja.

U članku želim prikazati razvoj garancije u jugoslavenskom pravu i njezin odnos prema institutu odgovornosti za stvarne nedostatke, koncept zaštite kupca u pravu EU, iskustva Slovenije u implementaciji europskog prava te mogućnost suživota „jugoslavenskog“ i „europskoga“ modela zaštite kupca. Pri tome ću pokušati potvrditi tezu da kombinacija „jugoslavenskog“ i „europskog“ modela ne daje dobra rješenja, a „jugoslavenski“ pristup garanciji djelomično je čak i u suprotnosti s europskim pravom.

II Dobrovoljna i obvezna garancija

U većini država s tržišnim gospodarstvom posebna su se garancijska obećanja razvila autonomno, kao dopuna dispozitivne zakonske odgovornosti za sakrivene stvarne nedostatke. Dobrovoljnim obećanjima i tvrdnjama proizvođači i/ili prodavatelji žele kupcima priopćiti (oglasiti) kakvoću svoje robe te tako poboljšati svoj položaj i ugled na tržištu, dok s druge strane ojačavaju i pravni položaj kupca. Kupci pak mogu iskoristiti obrnuti teret dokaza glede nedostatka, produljeni rok garancijske odgovornosti, proizvođača kao dodatnu odgovornu osobu, ili neku drugu pogodnost. Na brojnim tržištima, npr. na tržištu automobila i tehničkih proizvoda za kućnu uporabu, su dobrovoljne garancije za ispravno funkcioniranje postale toliko uobičajene da takve proizvode više gotovo i ne možemo zamisliti bez garancije. Garancija se afirmirala kao važan i legitiman element trženja koji potiče konkurenciju u korist potrošača.⁴

Značenje dobrovoljne odnosno ugovorne garancije u okvirima ekonomske analize prava objašnjava se prvenstveno pomoću tzv. signalne teorije. Na tržištu postoji roba različite kakvoće i po različitim cijenama, pri čemu pretpostavljamo da su kakvoća i cijena razmjerne. Radi li se o robi čiju kakvoću kupci ne mogu prepoznati na prvi pogled (npr. trajnost rada), za proizvođače je od ključne važnosti da visoku kakvoću signaliziraju kupcima, jer inače oni neće biti spremni platiti višu cijenu za tu robu.⁵ Proizvođači

3 Direktiva 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o nekim aspektima prodaje robe široke potrošnje i popratnim garancijama, *SL L 171/12*.

4 Vidi tč. 21 preambule Direktive 1999/44/EZ o prodaji potrošačke robe i jamstvima te Philippe Malinvaud, u: Massimo C. Bianca, Stefan Grundmann (ur.), *EU Sales Directive – Commentary*, Intersentia, Antwerpen, 2002, str. 226; Jakov Radišić, *Garancija za trajan kvalitet i odgovornost za štetu od stvari sa nedostatkom*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 1972, str. 23.

5 U odsutnosti jamstava i drugih načina upoznavanja s kakvoćom, kada kupci ne bi prije kupovine mogli razlikovati visoku od niske kakvoće, prodavatelji kvalitetne i skupe robe

(ili prodavatelji) mogu to učiniti pomoću garancijskih obećanja. Ako je njihova roba kvalitetna, garancija im, za razliku od proizvođača jeftinije robe niže kakvoće, neće predstavljati preveliki trošak. Garancija tako utječe na opće podizanje kakvoće. Druga, novija teorija, značenje garancije ne vidi u signalu kakvoće prije sklapanja ugovora, već to značenje prije svega vidi u neformalnom sredstvu za ostvarivanje interesa kupca nakon sklapanja ugovora (*informal redress mechanism*).⁶

U nekadašnjem socijalističkom pravnom uređenju, gdje je tržišno natjecanje bilo vrlo ograničeno ili nije ni postojalo, razvoj se odvijao na bitno drukčiji način: dobrovoljna garancija bila je tek rubnog značenja, zakonodavci su, da bi ipak potakli proizvođače na povećanje kakvoće robe, prisilnim propisima određivali obvezu davanja garancijskih obećanja za određene vrste robe, neovisno o volji strana.⁷ Sustav obvezne garancijske odgovornosti do kupaca, naravno, ne može signalizirati kakvoću robe niti poticati natjecanje u korist potrošača jer ne omogućava nikakvo razlikovanje između prodavatelja i proizvođača koji svi nude istu garanciju.

III Razvoj garancije u jugoslavenskom pravu i odnos do jamstva za stvarne nedostatke

1. Razvoj do usvajanja Zakona o obveznim odnosima (1978)

U jugoslavenskom pravu je obvezno izdavanje garancije za ispravno funkcioniranje bilo uvedeno saveznim propisom još 1959. godine, što je vrlo zanimljivo uzmemo li u obzir da je pravo ugovora o prodaji bilo unificirano uvođenjem ZOO tek 1978. godine.⁸ Naredba o posebnim uvjetima pod kojima

---

bi dugoročno bili uklonjeni s tržišta jer bi kupci u pravilu bili spremni platiti samo nisku ili najviše prosječnu (tzv. „*market for lemons*“), vidi: Fernando Gomez, u: M. C. Bianca, S. Grundmann (ur.), *nav. delo*, str. 56; Hans B. Schäfer Claus Ott, *Lehrbuch der ökonomischen Analyse des Zivilrechts*, Springer, Wien, 2000, str. 443; vidi i: Francesco Parisi, „The harmonization of legal warranties in European sales law: an economic analysis“, *American Journal of Comparative law* 2/2004, str. 407 i d.

6 Vidi Christian Twigg-Flesner, *Consumer Product Guarantees*, Ashgate Publishing, Dartmouth, 2003, str. 71 i d.; Christian Twigg-Flesner, Thomas Zerres, „Bedeutung und Funktion des Art. 6 VerbrKfRL und Verbrauchergarantien“, *ZVglRWiss* 105 (2006), str. 24 i d.

7 Marko Ilešić, „Garancija za trajno kakovost proizvoda“, *Združeno delo* 6/1981, str. 907; J. Radišić, *nav. delo*, str. 28.

8 Iznimku predstavljaju Opće uzance za promet robom, iako se ne radi o zakonskom tekstu koji je usvojio zakonodavac, već uglavnom za zapisane običaje koje je 1954. godine usvojila Državna arbitraža FNRJ (vidi *Sl. l. FNRJ* br. 15–179/1954, str. 305). Međutim, kako su bile sistematizirane i to prema uzoru na švicarski obligacijski zakon i sudsku praksu srednjeeuropskih država, uzance su bile više od puke zbirke običaja. Igrale su izvanrednu

se smiju stavljati u promet pojedini industrijski proizvodi⁹ određivala je popis tehničkih proizvoda koji su se smjeli prodavati jedino ako ih je proizvođač (za uveznu robu: uvoznik) opremio garancijskim listom, tehničkim uputama te ako je za njih osigurao servisno održavanje i popravak kao i rezervne dijelove. Bio je određen i obvezni sadržaj garancijskog lista u kojem je bitno obećanje proizvođača da će kupljeni proizvod uz normalnu uporabu kroz određeno vrijeme ispravno funkcionirati, a da će u suprotnom slučaju proizvođač snositi sve troškove održavanja i uklanjanja tehničkih manjkavosti. Proizvođač je za popravak mogao ovlastiti servis. Uredba nije utvrđivala najkraći jamstveni rok, a za slučajeve kršenja, tj. kada garancijski list nije bio izdan, predviđala je kazne. Garancija je bila zasnovana kao institut zaštite svakog kupca, ne samo potrošača, i vrijedila je i u odnosima između gospodarskih subjekata.

Takvo uređenje je 1967. godine bilo uneseno u Osnovni zakon o robnom prometu,¹⁰ s time da je glede popisa proizvoda koji se smiju prodavati isključivo s garancijskim listom, zakon upućivao na propis saveznog sekretara za industriju i trgovinu. Obveznik izdavanja garancijskog lista je prije svega proizvođač, za uveznu robu uvoznik, ali je za ispunjavanje garancijske obveze, odnosno za uklanjanje manjkavosti i kvarova te servisno održavanje proizvoda, bio odgovoran i prodavatelj i to supsidijarno – kada se u mjestu u kojem je proizvod prodan proizvođač nije pobrinuo za to. O njihovom međusobnom regresnom odnosu zakon nije ništa predviđao. Spomenuta je bila mogućnost dobrovoljne garancije. U teoriji su mišljenja o sankciji za kršenje obveza izdavanja garancijskog lista bila različita: neki su na temelju stajališta o javnopravnoj naravi obveze garancije smatrali da bi sankcija trebala biti tek kazna za prekršaj.¹¹ Većinsko mišljenje, kojemu se priklonila i sudska praksa, je osnovano smatralo da obvezna garancija ima i civilnopravne učinke, što znači da korisnik stiče garancijska prava na temelju zakona prilikom sklapanja ugovora o prodaji, neovisno da li je garancijski list izdan ili ne.¹²

Godine 1977. je uređenje garancije bez važnijih izmjena prešlo u Zakon o standardizaciji.¹³ Taj je zakon detaljnije pojasnio sadržaj garancije: kupac može u prvom redu tražiti besplatno uklanjanje kvarova i manjkavosti proizvoda, supsidijarno – ako popravak nije izvršen u primjerenom roku od

ulogu u izjednačavanju prakse gospodarskih sudova te su u mnogočemu utrle put ZOO. Vidi: Aleksander Goldštajn, *Obvezno pravo*, informator, Zagreb 1978, str. 10.

9 *Sl. l. FNRJ* br. 25/1959. od 24.6.1959. Izdao ju je državni sekretar za robni promet.

10 *Sl. l. SFRJ* br. 1–8/1967 od 6.1.1967.

11 J. Radišić, *nav. delo*, str. 29.

12 Stojan Cigoj, „Odgovornost za delovanje proizvedene stvari“, *Zbornik znanstvenih razprav PF v Ljubljani*, 1976, str. 20; Ljubiša Milošević, „Garancija za ispravan rad prodanog proizvoda“, *Naša zakonitost* 3/1968, str. 213.

13 *Sl. l. SFRJ* br. 38/1977 od 29.7.1977.

najviše 45 dana – može tražiti i zamjenu novim proizvodom. Troškove prijevoza također snosi garant. U vezi s odnosom između garancije i odgovornosti za stvarne nedostatke, zakon ponavlja već važeće stajalište da ostvarivanje prava iz garancijskog lista ne isključuje ostvarivanje „prava kupaca s drugih osnova“. Popis proizvoda za koje je propisana garancija te njihov najkraći garancijski rok određuje direktor saveznog zavoda za standardizaciju. Kao zanimljivost treba reći da je uredbom direktora za različite kategorije robe bilo utvrđeno čak pet različitih garancijskih rokova: dok je za većinu robe vrijedio 12-mjesečni rok, za poljoprivredne traktore garancijski je rok bio 6 mjeseci, za osobne i teretne automobile 6 mjeseci ili 10.000 prijeđenih kilometara, za sportsko i lovačko oružje te za računala i strojeve za pisanje 18 mjeseci, dok je za strojeve za šivanje i telefonske aparate rok bio 24 mjeseca.¹⁴ Godine 1988. bio je usvojen novi Zakon o standardizaciji,¹⁵ sadržajno se institut obvezne garancije nije izmijenio. Kako u Zakonu o standardizaciji iz 1977. godine tako i u zakonu iz 1988. godine bile su u stvari uređene dvije vrste obvezne garancije: osim garancije za ispravno funkcioniranje postojala je i garancija kakvoće,¹⁶ iako su se i teorija i praksa bavile gotovo isključivo prvom, dok se druga nije izdvojila kao posebna kategorija, stoga neće biti predmetom rasprave.¹⁷

2. Jamstvo za stvarne nedostatke i garancija u ZOO

Do usvajanja ZOO se institut obvezne garancije u praksi već dobro učvrstio, a u uvjerenju ljudi čak i zasjenio odgovornost za stvarne nedostatke. Vjerojatno ne zvuči pretjerano reći da je zahtjev za popravak odnosno zamjenu robe na temelju obvezne garancije u praksi postao glavno sredstvo zaštite ekvivalentnog interesa kupca u slučaju ugovora o prodaji. To je zasigurno bio i jedan od razloga zašto je zakonodavac neke vidike garancije kodificirao

14 Naredba o određivanju proizvoda koji se mogu stavljati u promet samo ako su opskrbljeni garancijskim listom, tehničkom uputom i popisom ovlaštenih servisa te o najmanjem trajanju garancijskog roka za te proizvode, *Sl. l. SFRJ* 5–140/1978 od 3.2.1978. Kasnije su se općoj naredbi pridružile (i izmijenile ju) još i posebne, npr. Naredba o određivanju električnih aparata za domaćinstvo koji se mogu stavljati u promet samo ako su snabdjeveni garantnim listom i tehničkom uputom i o najmanjem trajanju garantnog roka za tu opremu, *Sl. l. SFRJ* br. 4–171/1981 od 23.1.1981; Naredba o određivanju sportske opreme i rekvizita koji se mogu stavljati u promet samo ako imaju garancijski list, tehničke upute i odredbu o najkraćem garancijskom roku i roku osiguranog servisiranja za proizvode, *Sl. l. SFRJ* 41–1030/1987 od 19.6.1987.

15 *Sl. l. SFRJ* 37–459/1988 od 10.6.1988.

16 Vidi 1. st. 45. čl. Zakona o standardizaciji (1977) koji govori o jamstvu da proizvod ima propisana odnosno deklarirana svojstva te 2. st. 64. čl. zakona iz 1988. godine koji spominje jamstvo kakvoće.

17 Jednako i: M. Ilešič, *nav. delo*, str. 910.

u ZOO. Jednako tako, i neka obilježja pravnog uređenja jamstva u ZOO, na primjer strogo tretiranje kupca na temelju iznimno kratkog 6-mjesečnog jamstvenog roka u kombinaciji s daljnjim jednogodišnjim prekluzivnim rokom za ispunjenje zahtjeva,¹⁸ najvjerojatnije možemo pojasniti kao „protutežu“ koju je za pravni položaj kupca značila obvezna jednogodišnja garancija, Međutim, o tome možemo tek nagađati jer razlozi za unošenje pojedinih odredbi ZOO nisu bili javno objavljeni.

Uređenje garancije u ZOO zanimljivo je kako s aspekta njegove ugradnje, tako i s aspekta sadržaja i hijerarhije garancijskih zahtjeva i odgovornih osoba. Zakonodavac je odredbe o garanciji za ispravno funkcioniranje prodane stvari (čl. 501–507 ZOO) ugradio u 3. odjeljak poglavlja o ugovoru o prodaji, među obveze prodavatelja i to u 2. odsjek tog odjeljka naslovljen „Odgovornost za stvarne nedostatke“. Iz toga proizlazi da je garanciju smatrao srodnim odnosno paralelnim institutom, poput nekakve posebne vrste odgovornosti za stvarne nedostatke. I zahtjevi kupca temeljem obvezne garancije oblikovani su po uzoru na zahtjeve kupca temeljem stvarnog nedostatka. Jamstvo za stvarne nedostatke i garancija za ispravno funkcioniranje su inače dva samostalna instituta koji se međusobno razlikuju, ali su međusobno ipak na poseban način povezani jer su oba usmjerena ka zaštiti istog interesa kupca. Prema koncepciji zakonodavca, koju je prihvatila i sudska praksa, kupac tehničke robe može po vlastitom izboru alternativno primjenjivati zahtjeve kako na temelju ugovora o prodaji tako i temelju garancije prema prodavatelju i/ili proizvođaču, pri čemu zahtjeve ne smije kumulirati, ali može, ukoliko sa zahtjevom ne uspije u potpunosti po jednoj osnovi, zahtjev dopuniti po drugoj osnovi.¹⁹ Osim toga, ako je kupac garantu dostavio zahtjev za uklanjanje nedostatka, ta obavijest, ukoliko je u okviru jamstvenog roka, vrijedi i kao obavijest (notifikacija) o nedostatku koji je pretpostavka jamstvenih zahtjeva.²⁰

U ZOO zakonodavac nije uređio sve aspekte garancijske odgovornosti već samo zahtjeve kupca u slučaju kada je garancijski list bio izdan, a stvar nije ispravno funkcionirala. Zakonodavac je očito želio uspostaviti pravila koja bi se rabila kako za obveznu tako i za dobrovoljnu garanciju. Odgovor na ključno pitanje – kada je garancija obvezna – je svjesno prepustio Zakonu o standardizaciji odnosno podzakonskim propisima izdanima temeljem njega, zajedno s pitanjem trajanja garancijskog roka i sadržaja garancijskog lista.

18 Glede rokova odgovornosti prodavatelja vidi: Damjan Možina, „Uslovi i vremenska ograničenja odgovornosti prodavca za materijalne nedostatke“, *Europski pravnik* 1/2008, str. 9–28.

19 Stojan Cigoj, *Komentar obligacijskih razmerij* (III), Uradni list, Ljubljana, 1980–1984, str. 1493; Vladimir Kapor, u: Tomislav Blagojević, Vrleta Krulj (ur.), *Komentar Zakona o obligacionim odnosima*, Savremena administracija, Beograd 1980, str. 1320.

20 S. Cigoj, *ibid.*

U nastavku razmotrimo sličnosti i razlike između instituta obvezne garancije i instituta jamstva za stvarne nedostatke na četiri ključna područja: sadržaj odgovornosti, mjerila odgovornosti, strane odnosa te zahtjevi kupca.

Garancijska i jamstvena obveza razlikuju se po sadržaju. Dok prodavatelj odgovara za sukladnost robe s ugovorom (nepostojanje stvarnih nedostataka) u trenutku prijelaza rizika, to jest u trenutku preuzimanja odnosno nastupa kašnjenja kupca, sadržaj garancijskog obećanja nije stanje stvari u određenom trenutku, već ispravno funkcioniranje u određenom vremenu. Ipak, razlika je relativno suptilna jer, iako se mjerila stanje stvari u trenutku preuzimanja i ispravno funkcioniranje stvari u određenom vremenu čine vrlo različitima, u stvarnosti su puno bliža.²¹ Kakvoća stvari, naime, znači i određenu trajnost njezina rada. Ako npr. na novom automobilu nakon šest mjeseci otkazu kočnice koje su u trenutku izručenja funkcionirale, radi se o garancijskom primjeru kao i stvarnom nedostatku, jer su trajnost i pouzdanost sustava kočenja ujedno i pitanje kakvoće. Stvar je u sukladnosti s ugovorom ako se u jamstvenom roku ne pokažu nedostaci koje uobičajenim pregledom prije ili po sklapanju ugovora nije bilo moguće otkriti (skriveni nedostaci). To su u pravilu nedostaci koji se pokažu po isteku određenog vremena ili samim funkcioniranjem stvari. Tako zapravo već sama činjenica da prodavatelj odgovara za skrivene stvarne nedostatke koji se pokažu u jamstvenom roku govori u prilog tome da i besprijekoran rad u određenom roku sudi u okvir sukladnosti s ugovorom. Ukoliko ne dođe do dogovora strana, mora stvar u trenutku preuzimanja pokazivati „uobičajena svojstva“, što između ostalog znači onu kakvoću stvari po kojoj će ta stvar u jamstvenom roku služiti svojoj namjeni. Sadržaji obveza u oba instituta su dakle puno bliži no što se čini na prvi pogled, a činjenična stanja se u praksi u pravilu preklapaju.

Iako bi izraz „garantirati“ mogao implicirati strožu odgovornost, mjerila odgovornosti prodavatelja i garanta su ista. Oba odgovaraju bez obzira na svoju krivicu, a mogu se osloboditi odgovornosti temeljem čl. 263 ZOO. Niti garancijska odgovornost dakle nije apsolutna. Garant odgovara kada uzrok nepravilnog rada izvire iz same stvari, odnosno iz njegova područja odgovornosti, ali ne odgovara kada proizlazi iz nepredvidivih vanjskih okolnosti koje su izvan područja njegova utjecaja.²²

Što se tiče strana u odnosu, razlika između instituta je prilična: dok kupac može ostvariti jamstvene zahtjeve jedino protiv suugovaratelja – prodavatelja, garancijski obveznik, osim prodavača, jest i proizvođač, a oboje

21 Cigoj smatra da besprijekornost „rada“ treba razumijeti široko, čak i kao pravilnost stanja, kao primjer navodi leće u dalekozoru koje ne „rade“, ali su ipak predmet jamstvene zaštite. Vidi: S. Cigoj, *nav. delo*, str. 1489.

22 Jednako i: Nina Plavšak, u: Miha Juhart, Nina Plavšak (ur.), *Obligacijski zakonik s komentarjem* (III), GV Založba, 2004, str. 212.

odgovaraju solidarno.²³ Garancijska odgovornost proizvođača ne nastaje na temelju ugovora jer proizvođač nije u ugovornom odnosu s kupcem, već temeljem zakona. Garancijski odnos između kupca i proizvođača razlikuje se od garancijskog odnosa između kupca i prodavača. Teško je, naime, prihvatiti misao da kupac može u odnosu na proizvođača, na primjer, odstupati od ugovora ili sniziti kupovninu, jer s njime uopće nije sklopio ugovor, a mogao bi ostvariti pravo na popravak ili zamjenu, zahtjev za povrat kao posljedicu odstupanja ili sniženja te zahtjev za naknadu štete.

Ostavimo li sa strane te dvojbe, kupac na temelju garancije ima sadržajno jednake zahtjeve kao i na temelju stvarnih nedostataka, može zahtijevati popravak, zamjenu, raskid ugovora i naknadu štete. Međutim, na snazi je drukčija hijerarhija zahtjeva: dok u slučaju stvarnog nedostatka kupac može birati između popravka, zamjene, sniženja kupovnine i raskida ugovora (pri čemu vrijedi dodatni uvjet da prodavatelju pruži primjeren dodatni rok za popravak ili zamjenu), a istovremeno zahtijeva i naknadu štete, pri garancijskoj odgovornosti kupac izdaje najprije zahtjev za popravak robe, odnosno – ako do zahtijevanog popravka ne dođe u primjerenom roku – zahtjev za izvršavanje zamjene ispravnom robom. Tek supsidijarno – ako u primjerenom roku ne dođe do izvršenja popravka ili zamjene – kupac može raskinuti ugovor ili sniziti kupovninu. Takva hijerarhija zahtjeva u znatnoj mjeri podsjeća na sustav iz čl. 3 Direktive 1999/44/EZ o prodaji robe široke potrošnje u slučaju nesukladnosti robe s ugovorom, ali bez uzimanja u obzir načela razmjernosti. Iz hijerarhije garancijskih zahtjeva kupca (slično vrijedi i za jamstvene zahtjeve) proizlazi da su popravak i zamjena ne samo pravo kupca, već i pravo prodavatelja (*right to cure*), jer kupac ne može ostvarivati druge zahtjeve ako prodavatelju nije pružena mogućnost (najprije) popravka i (zatim) zamjene. Odštetni zahtjev može pratiti svaki od zahtjeva kupca, ali ga ne može u potpunosti nadomjestiti ukoliko prodavatelju nije bila pružena mogućnost popravka/zamjene. Ako je kupac, dakle, zahtijevao popravak, ali isti nije bio izvršen u primjerenom roku, može popravak izvršiti sam, a povrat troškova od garanta ostvaruje odštetnim zahtjevom.²⁴ Mjerilo odštete je, kao i pri stvarnim nedostacima, pozitivan ugovorni interes ograničen na predvidljivu štetu.²⁵ U vezi s odštetnom odgovornošću proizvođača, treba upozoriti da za osobnu štetu i štetu na drugim pravnim dobrima kupca

23 S. Cigoj, *nav. delo*, str. 1490; Vladimir Kapor, u: Tomislav Blagojević, Vrleta Krulj (ur.), *Komentar zakona o obligacionim odnosima*, Savremena administracija, Beograd 1980, str. 1318.

24 Slično smatra V. Kapor, u: T. Blagojević, V. Krulj (ur.), *nav. delo*, str. 1321, koji kaže da bi bilo moguće to pravo kupca izvesti iz 291. čl. ZOO koji uređuje vjerovnikovo pravo do posla radi pokrića u slučaju nadomjesne usluge.

25 Vidi čl. 269 u vezi s 190. čl. ZOO te 1. st. 266. čl. ZOO.

odgovara i deliktно, то јест без обзира на постојање уговора, темелјем правила о одговорности произвођача (чл. 179 ZOO).

У вези са захтевима купца ваља посебно споменути претпоставке и временске оквире захтева. Продаватељ одговара за стварне недостатке у тренутку пријелаза ризика. Изнимка вриједи за недостатке који купцу прије склапања уговора нису могли остати непознати; ако је унаточ тому склопио уговор, сматра се да се је с њима слагao. Међу претпоставке захтева купца спадају преглед робе и нотификација стварних недостатака на темелју заплетеног система: видљиве недостатке мора купac, ако су при прегледу назочне обје стране, приопћити одмах или у року од 8 дана (нетрговачки уговор) односно без одгађања (трговачки уговор) по откривању недостатака. Скривене недостатке, који се покажу тојеком јамственог рока, купac мора једнако тако приопћити у року од 8 дана односно без одлагања по њиховом откривању. У обавјести је купac дужан описати недостатак и позвати продаватеља да прегледа ствар. У непостојању друкчијег договора страна, јамствени рок траје 6 мјесеци од изручења, а купac може остваривати захтеве у (прекљузивном) року од једне године од правовременог приопћења недостатака.

Преглед и нотификација недостатака нису претпоставке гаранцијске одговорности, али иста није искључена чак ни када би купac већ приликом склапања уговора могао знати да ствар не функционира исправно. Доволјно је да ствар у гаранцијском року не функционира исправно. Купac може, успије ли то доказати, гаранцијска права остваривати и касније. За различиту робу били су утврђени и различити гаранцијски рокови (од 6 до 24 мјесеца), а за већину робе вриједио је једногодишњи рок.²⁶ I гаранцијски захтеви подложни су прекљузиви која настају у року од једне године од првог остваривања захтева за поправак или замијену.²⁷

IV Заштита купца у европском праву: Директива 99/44/EZ о продаји робе широке потрошње и гаранцијама

1. Сукладност с уговором и права потрошаћа у случају несукладности (јамство)

Директивом 1999/44/EZ о продаји робе широке потрошње и гаранцијама је европски законодавац по први пут посегао на подручје уговора о продаји које је у правилу уређено у грађанским кодификацијама држава чланица. Директива поставља норме права потрошаћа у уговору о продаји склопљеном с подузетцем, које државе чланице морају провести у своме законодавству. Подручје није уређено у цијелости већ се лаћа тек неких аспеката док друге

²⁶ Види поглавље III.1.

²⁷ Види чл. 507 ZOO.

prepušta državama članicama. Direktiva propisuje standard sukladnosti s ugovorom, dok za slučaj nesukladnosti potrošaču nudi zahtjeve u kogentnom roku od 2 godine. Kao nadgradnja toga predviđena je mogućnost dobrovoljne garancije jamstva proizvođača i/ili prodavatelja.

Za razliku od jugoslavenskog (i slovenskog) ugovornog prava, koje u skladu s kontinentalnopravnom tradicijom strogo razlikuje više oblika kršenja ugovora i za njega je naročito karakteristično oštro razlikovanje pretpostavki i posljedica kašnjenja (neispunjenja) i ispunjenja sa stvarnim ili pravnim nedostatkom (tzv. jamstva)²⁸, Direktiva se zasniva na jedinstvenom pojmu kršenja ugovora. U 1. st. 2. čl. Direktiva utvrđuje da prodavatelj mora potrošaču predati stvar u skladu s ugovorom (*in conformity with the contract*). Pojmu sukladnosti s ugovorom s druge strane odgovara pojam kršenja odnosno nesukladnosti s ugovorom (*non-conformity*): sve što nije pravilno i cjelovito ispunjenje potrošaču pruža osnovu za zahtjev. Sve posljedice kršenja ugovora se u početku obrađuje zajedno, bez pitanja na uzroku ili način kršenja (kašnjenje, ispunjenje s greškom, nemogućnost). U st. 2 članka 2 Direktiva postavlja pretpostavke sukladnosti s ugovorom. Ta mjerila podsjećaju na definiciju stvarnog nedostatka u čl. 479 ZOO (450 OZ), ali je pojam nesukladnosti prema Direktivi nešto širi: s jedne se strane u prosudbu uobičajene kakvoće robe uzimaju u obzir možebitne izjave proizvođača ili prodavatelja, npr. u reklamiranju, s druge je pak strane u pojam nesukladnosti izrijeком uključena i nesukladnost koja je posljedica nepravilne montaže izvršene od strane prodavatelja ili je potrošač nepravilno montirao robu zbog greške u uputama za montažu (tzv. IKEA klauzula). Ne radi se o nesukladnosti s ugovorom ako je potrošaču prilikom sklapanja ugovora ta nesukladnost bila poznata ili mu nije mogla ostati nepoznata, kao i ako potječe iz materijala potrošača. Sukladnost s ugovorom se utvrđuje u trenutku isporuke robe.

U 3. članku Direktiva definira prava potrošača u slučaju nesukladnosti u trenutku isporuke. Uspostavljena je posebna hijerarhija zahtjeva: prednost ima naknadni zahtjev za ispunjenje, a odustanak i sniženje su supsidijarni. Potrošač može najprije zahtijevati besplatno „uspostavljanje sukladnosti s ugovorom“ putem popravka ili zamjene (naknadni zahtjev za ispunjenje), osim ako je to nemoguće ili nerazmjerno.²⁹ Tek supsidijarno, ako potrošač ne može zahtijevati popravak ili zamjenu, ili ako ih prodavatelj na njegov zahtjev

28 Više: Damjan Možina, *Kršitev pogodbe*, GV Založba, Ljubljana, 2006, str. 325 i d.

29 Obzirom na podstavak drugi stavka 3 članka 3 Direktive, zahtjev za popravak odnosno zamjenu je nerazmjernan ako bi u usporedbi s drugim zahtjevom (zamjena odnosno popravak) prodavatelju prouzročio neprihvatljive (nerazmjerne) troškove, uzimajući u obzir vrijednost robe (u slučaju sukladnosti), značenje nesukladnosti i činjenica da li bi potrošač mogao bez znatnih neprijatnosti koristiti drugi zahtjev. Ako bi, dakle, popravak robe bio nerazmjerno skuplji od zamjene, kupac ne može zahtijevati popravak već samo zamjenu (i obratno).

nije izvršio u razumnom roku ili bez većih neprijatnosti za potrošača³⁰, potrošač ima pravo raskinuti (odstupiti) ugovor ili sniziti kupovninu. Uvjet za odstupanje je da nesukladnost nije neznatna. Direktiva, koja uređuje tek neke vidike odgovornosti prodavatelja s osnove nesukladnosti, među pravima kupca ne predviđa pravo na naknadnu štetu i prepušta ga nacionalnom pravu.³¹ Određenje notifikacije (prijekora) nesukladnosti kao pretpostavke kupčevih zahtjeva Direktiva prepušta državama članicama, ali ipak zahtijeva minimalni rok od dva mjeseca od otkrića nedostatka. Određeni su i minimalni vremenski okviri odgovornosti prodavatelja: jamstveni rok traje dvije godine, za rabljenu robu jednu godinu, počevši od datuma predaje. Određena je i pretpostavka da je nesukladnost koja se pokaže u prvih 6 mjeseci od predaje postojala već u trenutku isporuke, a prodavatelj može dokazati suprotno.

2. Garancija

Direktiva ne uređuje obveznu već samo dobrovoljnu garanciju, a tretira ju kao „privatno“ jamstvo, dogovoreno između strana temeljem ugovorne autonomije koja nastupa paralelno sa zakonskim jamstvom, ali ne zadire u njega.³² Bitno je da se garancijska obveza temelji na dobrovoljnoj i bez dodatnog plaćanja preuzetoj dodatnoj obvezi prodavatelja ili proizvođača.³³ Direktiva se ne upušta detaljnije u sadržaj garancijske obveze, već to prepušta garantu. Namjena njezina članka 6 koji sadrži uređenje garancije, jest prije svega spriječiti obmanjivanje potrošača glede opsega garancijskih prava.³⁴

Uređenje garancija u Direktivi temelji se na dvama načelima. U st. 1 čl. 6 definirano je da je za garanta garancija pravno obvezujuća pod uvje-

30 „Znatne neprijatnosti“ za kupca (čl. 3. direktive) mogu značiti npr. posezanje u druga dobra kupca (šteta pri izvršavanju popravka u potrošačevu stanu) ili se odražavaju u osobnim poteškoćama koje nije moguće izraziti u trošku (česti posjeti servisnoj radionici) ili višekratnim neuspješnim pokušajima popravka. Ako je kupac tražio popravak ili zamjenu, a prodavatelj ju je očito odbio, tada se i daljnji pokušaji kupca u smjeru zahtjeva smatraju kao neprijatnost. Vidi: Thomas Pfeiffer, Komentar članka 3 direktive 99/44/EZ, u: *Anwaltkommentar BGB*, 2005, r. br. 15, str. 4207.

31 St. prvi čl. 8 direktive utvrđuje da direktiva ne poseže u druga prava koje potrošač može ostvariti sukladno nacionalnim propisima i ugovornoj ili vanugovornoj odgovornosti. Ništa ne govori protiv kumulacije odštetnog i drugih zahtjeva iz direktive. Ipak, uzimajući u obzir prvenstvo naknadnog ispunjenja zahtjeva u direktivi, kupac bi sukladno nacionalnom pravu smio imati mogućnost odštetnog zahtjeva na način da bi prodavatelju oduzeo mogućnost popravka ili zamjene.

32 Ulrich Magnus, u: Komentar 6. čl. direktive 1999/44/EZ, u: Grabitz/Hilf (ur.), *Das Recht der EU*, r. br. 1.

33 St. 2 čl. 1 Direktive, lit. (e): „garancija: znači svaku obvezu, koju prodavatelj ili proizvođač preuzme prema potrošaču bez dodatnog plaćanja i kojom se obveže na povrat kupovnine, popravak ili zamjenu robe široke potrošnje ili osiguranje drugog sredstva kada roba široke potrošnje ne posjeduje osobine navedene u garancijskoj izvaji ili u odgovarajućem oglasu.“

34 Vidi tč. 21 preambule direktive.

tima koji su utvrđeni u garancijskoj izjavi ili relevantnoj reklamnoj poruci. Kako se vezanost garanta na sadržaj garancije u pravu svih država članica u potpunosti razumije samo po sebi,³⁵ značenje odredbe nalazi se prvenstveno u vezanosti na reklamiranje: ovdje direktiva uzima u obzir činjenicu da kupci obično prije no garancijsku izjavu poznaju sadržaj reklamne izjave te ju stoga treba uzimati u obzir prilikom prosuđivanja njihovih očekivanja.³⁶ Od reklamnih poruka iz kojih proizlazi pravna vezanost moramo razlikovati puko hvaljenje i preuveličavanje proizvoda koje prosječno informiran, pažljiv i razuman potrošač³⁷ ne može uzeti za istinu. Osim tog kriterija, potrebno je – zato što sadržaj garancije unaprijed sastavlja jedna strana – prilikom pojašnjavanja garancije uzeti u obzir i pravilo *contra proferentem* prema kojem se sadržaj nejasne izjave tumači u štetu onoga koji ju je sastavio.³⁸

Drugo temeljno načelo garancije koje donosi Direktiva jest načelo transparentnosti. Unatoč činjenici da Direktiva u načelu ne određuje sam sadržaj obveza, odluka da li i kakvu će garanciju ponuditi prepuštena je garantu (proizvođaču i prodavatelju), ona ipak postavlja određene zahtjeve glede sadržaja garancijske izjave. U skladu s alinejom 1 st. 2 čl. 6 Direktive izjava mora potrošača najprije opomenuti na to da, sukladno važećem nacionalnom prodajnom pravu, ima zakonska prava na temelju ugovora o prodaji te da garancija ne utječe na njih. Taj se zahtjev zasniva na tvrdnji da garancija može biti obmanjujuća jer potrošači vrlo često nisu svjesni svojih zakonskih prava i zabunom polaze od toga da imaju samo prava dana im u garanciji.³⁹ Da bi potrošač donio informiranu odluku o kupnji potrebno je, naime, da je svjestan onoga što mu kao svoju konkurentnu prednost nude pojedini prodavatelji (sadržaj garancije), ali i onoga na što u svakom slučaju ima pravo (zakonska prava). U garancijskoj izjavi nije potrebno reproducirati sva relevantna pravna pravila, ali je potrebno potrošaču jasno dati do znanja

35 Ulrich Magnus, Komentar čl. 6 direktive 1999/44/EZ, u: Grabitz/Hilf (ur.), *Das Recht der EU*, r. br. 3 navodi da se vezanost garanta na garancijsku izjavu zasniva na vezanosti na ugovor. Uobičajeno je da garant jednostrano ponudi garanciju (može i u reklamama), neovisno o znanju druge ugovorne strane, ali ju potonja prihvaća najkasnije onda kada prima robu ili se poziva na garanciju.

36 Thomas Pfeiffer, Komentar članka 6 direktive, u: *Anwaltkommentar BGB*, 2005, r. br. 3, str. 4215. Vidi i: st. 2 čl. 3 Direktive 90/314/EGS o paket putovanjima (*Sl. l. L* 158).

37 O standardu prosječno informiranog i razumnog potrošača vidi tč. 18 preambule i čl. 5 Direktive 2005/29/EZ o nepoštenim poslovnim djelovanjima (*Sl. l. L* 149) te odluku Suda EZ u predmetu C–220/98, *Estee Lauder Cosmetics*, Recueil str. I–117/2000.

38 Philippe Malinvaud, Komentar čl. 6 direktive, u: Massimo C. Bianca, Stefan Grundmann (ur.), *EU Sales Directive – Commentary*, Intersentia, Antwerpen, 2002, r. br. 29; Ulrich Magnus, Komentar čl. 6 direktive 1999/44/EZ, u: Grabitz/Hilf (ur.): *Das Recht der EU*, r. br. 7; vidi i čl. 5 Direktive 93/13/EGS o nepoštenim ugovornim odredbama (*Sl. l. L* 95) te čl. 83 OZ.

39 Philippe Malinvaud, Komentar čl. 6 direktive, u: M. C. Bianca, S. Grundmann (ur.), *nav. delo*, r. br. 24, str. 227.

da garancija vrijedi isključivo uz zakonska prava i ne zamjenjuje ih niti ograničava.⁴⁰ U načelo transparentnosti sudi i zahtjev da sadržaj garancijske obveze mora potrošaču biti predočen na jednostavan i razumljiv način, zajedno s podacima potrebnima za njezino ostvarivanje, osobito trajanje i teritorijalno područje važenja garancije te naziv i adresu davatelja garancije.

Direktiva ne određuje posebne oblike garancije, ali u stavku trećem članka 6. zahtijeva da se potrošaču na njegov zahtjev mora dati garancija u pismenom obliku ili na drugom trajnom nosiocu podataka koji je na raspolaganju i dostupan potrošaču.⁴¹ U četvrtom stavku toga članka Direktiva omogućuje državi članici da između službenih jezika EU odredi jedan ili više jezika na kojem (kojima) mora biti sastavljena garancijska izjava za robu kojom se trguje na teritoriju te države.

Ukoliko garant krši pravila članka 6 Direktive, sankcija ne smije biti nevaljanost garancije jer bi to značilo da bi garant bio čak i nagrađen, a potrošaču bi bila oduzeta zaštita. Zato st. 5 čl. 6 Direktive utvrđuje da kršenje ne utječe na valjanost garancije te se potrošač može bez ograničenja pozivati na nju (tzv. salvatorna klauzula).⁴²

V Iskustva Slovenije: kombinacija jugoslavenskog i europskog modela

1. Kontinuitet jugoslavenskog prava u Sloveniji

U slovenskom pravu nakon osamostaljenja (1991.) pravno uređenje jamstva i garancije ostalo je sadržajno isto. Godine 1998. usvojen je Zakon o zaštiti potrošača (ZOZP),⁴³ u kojega je (čl. 16–21) bez značajnijih izmjena preneseno uređenje iz Zakona o standardizaciji. Propis o popisu proizvoda koji se mogu stavljati u promet samo ako su opskrbljeni garancijskim listom, tehničkom uputom te osiguranim servisom i rezervnim dijelovima odsada izdaje „nadležni ministar“. Godine 2003. usvojen je Pravilnik o robi za koju se izdaje garancija za ispravno funkcioniranje⁴⁴ koji predviđa garanciju za široku

40 Thomas Pfeiffer, Komentar k članku 6, direktive, u: *Anwaltkommentar BGB*, 2005, r. br. 7, str. 4215.

41 Ovdje spada i npr. poruka elektronskom poštom, SMS poruka, CD-ROM, DVD, ali bez daljnega ne i objava na web-stranicama jer potrošač sadržajem web-stranice ne raspolaže samostalno. Ukoliko ga ne pohrani ili ispiše ne ovisi samo o njemu da li će je prilikom sljedeće posjete moći opet vidjeti jer poslužitelj ponuditelja ne potpada u područje njegove vlasti.

42 Thomas Pfeiffer, Komentar članka 6 direktive, u: *Anwaltkommentar BGB*, 2005, r. br. 13, str. 4216.

43 *Sl. l. Republike Slovenije* 20/1998 od 13.3.1998.

44 *Sl. l. Republike Slovenije* 73/2003, izmijenjen sa *Sl. l. 92/2003*, vrijedi od 11.10.2003, do kada je vrijedila Naredba iz godine 1978 (*Sl. l. SFRJ* 5–140/1978, izmjene: *Sl. l. SFRJ*,

paletu „tehničkih“ proizvoda. U čl. 18, st. 2 ZOZP uneseno je bilo i rješenje za slučaj kršenja pravila o garanciji, a koje je već prije bilo usvojeno u teoriji i sudskoj praksi: proizvođač, s obzirom na st. 5 čl. 16 ZOZP kao i prodavatelj po obveznoj garanciji imaju „zakonske obveze“ čak i kada garancijski list nije bio izdan odnosno izručen ili nije imao zakonom predviđen sadržaj. Novost predstavlja odredba st. 3 čl. 18 ZOZP o dobrovoljnoj garanciji koja kaže da proizvođač (i prodavatelj) ima zakonske obveze čak i kada garancija nije obvezna „ali ju je javno obećavao“. Godine 2001. usvojen je Obligacijski zakonik,⁴⁵ koji je s 1.1.2002. zamijenio ZOO, pri čemu je, kao i velika većina zakona, područje jamstva za stvarne nedostatke i garancije za ispravno funkcioniranje ostalo u potpunosti neizmijenjeno, samo s novom numeracijom članaka.⁴⁶ Godine 1995., Uvođenjem slovenskog Zakona o standardizaciji,⁴⁷ u Sloveniji je prestao vrijediti jugoslavenski Zakon o standardizaciji, iako se je njegov članak 64., koji je uređivao garancijski list, rabio sve do provedbe Zakona o zaštiti potrošača 1998. godine.⁴⁸

2. Prijenos Direktive 1999/44/EZ u slovensko pravo

Godine 2002. je u okviru opsežnih izmjena Zakona o zaštiti potrošača (ZOZP), a zbog prilagodbe pravu EU, u slovensko pravo prenesen sadržaj Direktive 1999/44/EZ o potrošačkom ugovoru o prodaji i garancijama.⁴⁹ Slovenija je Direktivu implementirala na vrlo jednostavan način: postojećem „jugoslavenskom“ sustavu zaštite kupaca je jednostavno dodala još i „europski“ sustav zaštite potrošača. Dispozitivna pravila odgovornosti prodavatelja za stvarne nedostatke u trajanju od šest mjeseci iz ZOO (OZ) ostala su neizmijenjena, jednako tako ostalo je i uređenje jednogodišnje obvezne garancije za tehničku robu iz ZOO (OZ) i ZOZP, dok je na području potrošačkog ugovora o prodaji (B2C) bila uspostavljena obvezna odgovornost prodavatelja za stvarne nedostatke u trajanju od dvije godine. U Sloveniji tako postoje dva kogentna, u velikoj mjeri preklapajuća se sustava zaštite istog interesa kupca. Takvo uređenje druge države članice EU ne poznaju

---

br. 4/1981, 9/1981, 17/1985, 41/1987). Pravilnik predviđa više skupina relativno labavo određenih proizvoda: proizvodi za domaćinstvo i sličnu uporabu, proizvodi automobilske i slične industrije, strojevi i uređaji za poljoprivredu i obradu manjih površina, proizvodi informacijske tehnologije, sportska oprema i rekviziti, proizvodi s područja radiokomunikacija, audio in video tehnike i uređaji koji se priključuju na njih, elektromedicinska pomagala za osobnu uporabu, naprave protupožarnu zaštitu.

45 *Sl. l. Republike Slovenije* br. 83–4287/01 od 25.10.2001.

46 O tzv. reformi obveznog prava vidi: Damjan Možina, „Europeizacija in modernizacija obligacijskega prava“, *Podjetje in delo* 6–7/2008, str. 1270.

47 *Sl. l. Republike Slovenije* br. 1–5/1995 od 10.1.1995.

48 *Sl. l. Republike Slovenije* br. 20/1998 od 13.3.1998.

49 ZVPot-A, *Sl. l. Republike Slovenije* br. 110/2002 od 18.12.2002.

jer slijede logiku Direktive i na području potrošačkih ugovora uspostavljaju dvogodišnju kogentnu odgovornost za sukladnost s ugovorom (jamstvo), dok proizvođačima prepuštaju eventualnu nadgradnju putem dobrovoljne garancije.⁵⁰

U člancima 37–37č se ZOZP oslanja na uređenje koje predviđa ZOO (OZ) i određuje da je prodavatelj⁵¹ potrošaču⁵² odgovoran za stvarne nedostatke koji se pokažu u roku od dvije godine od izručenja odnosno, u slučaju rabljene robe, u roku od jedne godine od izručenja. Postavljena je i pretpostavka o postojanju nedostatka u trenutku izručenja ukoliko se pojavi u roku od prvih 6 mjeseci po izručenju. Slovenija je iskoristila opciju Direktive i kao pretpostavku odgovornosti prodavatelja propisala obvezu potrošača da o nedostatku obavijesti prodavatelja u roku od 2 mjeseca od dana kad je otkrio nedostatak. Osim toga, po uzoru na uređenje ugovora o prodaji u ZOO, uz jamstveni rok propisan je i dodatni, jednako tako prekluzivni dvogodišnji rok za ostvarivanje zahtjeva koji teče od notifikacije nedostatka. U slučaju stvarnog nedostatka kupcu je na raspolaganju pet zahtjeva: popravak, zamjena ispravnom robom, sniženje kupovnine⁵³, odstupanje⁵⁴ i povrat štete. Hijerarhiju zahtjeva iz Direktive slovenski zakonodavac nije preuzeo, kao ni ograničenja naknadnog zahtjeva za ispunjenje (popravak i zamjena) načelom razmjernosti. Kupac u pravilu može birati između svih zahtjeva, ali s obzirom na to da zakon utvrđuje da se za sva pitanja koja nisu posebno uređena u ZOZP rabi ZOO, za odstupanje od ugovora vrijede pretpostavke da kupac prodavatelju pruži primjeren dodatni rok, osim ako taj očito nema smisla (čl. 490–491 ZOO), te da je sposoban stvar vratiti u jednakom stanju, pri čemu vrijede brojne iznimke (čl. 495 ZOO). Implementacija direktive na području odgovornosti za sukladnost s ugovorom je u brojnim točkama manjkava.⁵⁵ Tako je zakonodavac, osim što nije utvrdio osobne i stvarne valjanosti uređenja, zaboravio i na prijenos stavka 4 (oslobađanje prodavatelja

50 Iznimku predstavlja Mađarska koja je jednako tako zadržala obveznu garanciju, vidi: Hans Schulte-Nölke et al. (ur.), *EC Consumer Law Compendium*, str. 702, dostupan na: http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/consumer_law_compendium_comparative_analysis_en_final.pdf.

51 Pojmove zakon nije definirao, ali je najvjerojatnije mišljeno na poduzeća iz članka 1 (3) ZOZP, tj. pravnu ili fizičku osobu koja obavlja profitnu djelatnost, bez obzira na njezin pravnoorganizacijski oblik ili vlasničku pripadnost.

52 Obzirom na čl. 1, st. 2 ZOZP, fizička osoba koja stiče ili rabi robu i usluge u svrhe izvan njegove profesionalne ili profitne djelatnosti.

53 ZOZP to konstitutivno pravo kupca neprimjereno naziva „pravo da od prodavatelja zahtijeva povrat dijela plaćenog iznosa razmjerno s nedostatkom“.

54 ZOZP to konstitutivno pravo kupca neprimjereno naziva „pravo da od prodavatelja zahtijeva povrat plaćenog iznosa“ – povrat plaćanja je, naime, samo jedna od posljedica ostvarivanja prava na odstupanje.

55 Vidi: Damjan Možina, „Potrošniška prodajna pogodba v evropskem in slovenskem pogodbenem pravu“, *Podjetje in delo* 2/2004, str. 310–330.

od odgovornosti za javne izjave proizvođača) i stavka 5 članka 2 (tzv. IKEA-klausula), članka 4 (regresno pravo prodavatelja) te stavka 3 članka 5 Direktive (iznimke s obzirom na presumpciju o postojanju nedostatka). Osim toga, zakonodavac je predvidio zahtjeve potrošača samo za stvarne nedostatke, a ne za sva odstupanja od sukladnosti s ugovorom.

Uređenje obvezne garancije je ostalo, ali nisu u cijelosti ostvareni zahtjevi Direktive glede dobrovoljne garancije. ZOZP dobrovoljnu garanciju spominje tek usputno pri čemu je ne definira kao dodatnu, besplatno preuzetu obvezu prodavatelja prema potrošaču, već je definira samo s obzirom na odsutnost obvezne garancije.⁵⁶ Jednako tako ni OZ ne definira dobrovoljnu garanciju u smislu Direktive.⁵⁷ Može se pojaviti i pitanje razgraničenja dobrovoljne garancije od jamstva za stvarne nedostatke koje je potrebno riješiti tumačenjem.⁵⁸

Načelo vezanosti garanta na garancijsku izjavu iz st. 1 čl. 6 Direktive vrijedi i u slovenskom pravu. Iz st. 4 čl. 18 ZOZP proizlazi da je garant vezan i na javno obećanje garancije, međutim, zakon ne utvrđuje vezanost na izjave o osobinama robe u reklamiranju, već samo na obećanje koje zatim vrijedi sa zakonskim sadržajem, jednako kao i obvezna garancija. Odredbu je potrebno tumačiti i u smislu vezanosti na izjave o osobinama robe. ZOZP u čl. 18 određuje obvezne elemente garancijskog lista koji potrošaču omogućavaju ostvarivanje prava. U st. 3 članka 16 određuje i da garancijski list mora biti lako razumljiv i u cijelosti na slovenskome jeziku, ali nije ispunjen zahtjev Direktive da mora biti naveden i podatak o teritorijalnom (geografskom) važanju garancije. U slovenskom pravu naročito nije ostvarena ključna obveza na kojoj se zasniva garancijsko uređenje Direktive: zahtjev za opomenom na zakonska prava odnosno za jasnim i jednostavnim razgraničenjem između zakonskih prava (i onima iz obvezne garancije) i pravima iz (dobrovoljne) garancije, što je od bitnog značenja za potrošačevo razumijevanje vrijednosti garancije i s time povezanom osviještenom odlukom. Bez bitnog elementa načela transparentnosti dobrovoljna garancija nikako ne može ostvarivati svoje funkcije priopćavanja kakvoće i poticanja konkurencije u korist potrošača. Ovi potonji, stoga što uglavnom imaju pogrešnu predodžbu da posjeduju isključivo prava obećana u garanciji, izloženi su obmanjivanju jer garanti mogu oglašavati nudeći garancijska obećanja koja potrošačima nude manje prava no što ih nude zakonsko jamstvo i obvezna garancija. U ovoj

56 Vidi st. 4 čl. 18 ZOZP.

57 S obzirom na tekst čl. 481 OZ, zakon se u slučaju dobrovoljne garancije rabi samo za „ta-kozvanu tehničku robu“, ali ne daje nikakav razlog da se ne bi rabio u slučaju dobrovoljne garancije za „netehničku“ stvar, npr. obećanja o trajnosti krovnog crijeva ili nehrđanju automobilskog lima koji sami po sebi nisu „stroj, motor, uređaj ili slična stvar“.

58 Vidi st. 3 čl. 460 OZ, koji određuje da je posljedica izričitih tvrdnji prodavatelja da stvar posjeduje određena svojstva ili da nema nedostataka, postroženje odgovornosti jer prodavatelj odgovara i za vidljive nedostatke koje bi kupac trebao primijetiti. Pitanje razgraničenja može se postaviti i u primjeru ugovornog produženja jamstvenog roka.

točki Slovenija krši obveze iz Direktive na što je već upozorila i Komisija.⁵⁹ Zahtjev iz st. 5 čl. 6 Direktive je ostvaren u st. 2 čl. 18 ZOZP.

Druga manjkavost slovenskog uređenja garancije proizlazi iz već spomenutog st. 4 čl. 18 ZOZP koji uspostavlja sve zakonske obveze i u slučaju kada garancija nije obvezna, ali ju je proizvođač javno obećavao. Iako je takvo uređenje na prvi pogled dobrodošlo za potrošače, u biti je u velikoj suprotnosti s načelom ugovorne autonomije. Ako, naime, za određenu robu garancija nije obvezna i garant se može sam odlučiti da li će ju ponuditi ili ne, može se odlučiti i za njezin sadržaj. Normiranje sadržaja obveza, odgovornih osoba (proizvođač i prodavatelj), zahtjeva kupca te prije svega trajanja garancije u tom slučaju nema smisla i dodatno umanjuje pozitivni učinak dobrovoljne garancije na tržišno natjecanje.

3. Obvezna garancija i europsko pravo

Obzirom na to da u vezi s ugovorom o prodaji slovensko zakonodavstvo predviđa još jedan kogentan sustav odgovornosti, postavlja se pitanje da li je uređenje obvezne garancije u skladu s Direktivom. Direktiva 99/44/EZ je, kao i većina direktiva s područja zaštite potrošača, namijenjena minimalnom usklađivanju. U st. 2 članka 8 utvrđuje se da u svrhu osiguravanja više razine zaštite potrošača na području koje se uređuje tom Direktivom, države članice smiju usvojiti ili zadržati strože odredbe koje su u skladu s Ugovorom o EZ. Obvezna garancija za ispravno funkcioniranje potpada u područje koje je uređeno Direktivom jer se njome uređuje zaštita potrošača (kao i drugih kupaca) pri ugovoru o prodaji. Sigurno je i da je uređenje obvezne garancije barem u jednoj točki strože od Direktive jer je, iako su rokovi odgovornosti kraći, položaj potrošača u garanciji bolji barem u tome da nije potrebno dokazivati postojanje nedostatka u trenutku prijelaza rizika jer garant odgovara za ispravno funkcioniranje u određenom roku kao i u dodatnoj odgovornoj osobi (prodavatelj). Može se postaviti i pitanje je li takvo uređenje u skladu s Ugovorom o EZ. Države članice strožom zaštitom potrošača u pravu ugovora o prodaji moraju prije svega paziti na to da takvo uređenje nije u suprotnosti sa slobodom kretanja robe (čl. 28 UEZ) te zabranom diskriminacije (čl. 12 UEZ).⁶⁰

S obzirom na članak 6 Uredbe Rim I⁶¹ potrošači u prekograničnim odnosima na temelju odabira prava ne moraju biti prikraćeni za kogentnu

59 Vidi Priopćenje Komisije Vijeću i Europskome parlamentu o izvršavanju Direktive 1999/44/EZ od 24.4.2007, COM(2007) 210 završno, str. 9.

60 Ulrich Magnus, Komentar k čl. 8 Direktive 1999/44/EZ, u: Grabitz/Hilf (ur.), *Das Recht der EU*, r. br. 13.

61 Uredba br. 593/2008 Europskoga parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu mjero-davnom za ugovorne obveze (Rim I.), *Sl. l. L 177/* od 4.7.2008.

zaštitu sukladno pravu države svojega uobičajenog prebivališta ukoliko poduzeće djeluje u toj državi ili svoju djelatnost usmjerava ka potrošačima iz te države.⁶² To znači da se slovenska pravila o odgovornosti proizvođača i prodavatelja temeljena na obveznoj garanciji za ispravno funkcioniranje koriste u svim slučajevima kada proizvođač i prodavatelj iz druge članice EU sklope ugovor o prodaji robe za koji vrijedi obveza garancije s potrošačem koji ima uobičajeno prebivalište u Sloveniji, pri čemu posluju u Sloveniji ili usmjeravaju (npr. oglašivanjem) svoje djelatnosti i na potrošače s uobičajenim prebivalištem u Sloveniji.

Takvo uređenje vjerojatno nije diskriminatorno jer vrijedi jednako za sve one koji posluju sa slovenskim potrošačima. Nevisno o tome kako se to uređenje provodi u praksi, nema sumnje da slovenska obvezna garancija za strane prodavatelje i proizvođače znači dodatno opterećenje koje nemaju u svojoj državi članici, što ukazuje na ograničenje slobodnog kretanja robe. Sudska praksa Suda Europske Zajednice u vezi s tim pitanjem još ne postoji, a najbliža je možda presuda u slučaju *Alsthom* koja se odnosi na izvozna ograničenja i propis koji strane mogu izmijeniti odabirom prava.⁶³ Unatoč tome da obvezna garancija u načelu može značiti prepreku trgovanju, sukladno sudskoj praksi Suda EZ-a ne radi se o mjeri s jednakim učinkom kao što je to uvozno ograničenje, ako je mjera opravdana općim interesom u koji potpada i zaštita potrošača.⁶⁴ Zasigurno je zato stroža zaštita potrošača u vezi s ugovorom o prodaji barem načelno dopuštena. Ipak, postoji i drugo mišljenje prema kojem je europski zakonodavac razloge koji bi mogli opravdati strože nacionalno pravilo koje predstavlja prepreku trgovanju već uzeo u obzir u Direktivi, a ostali su razlozi posljedično tome isključeni.⁶⁵

Čak i ako uzmemo u obzir da pravno uređenje ugovora između trgovačkih društava i potrošača (B2C) radi zaštite potrošača mogu do određene mjere predstavljati prepreku slobodnom kretanju robe, nije moguće naći opravdanje za onaj dio uređenja obvezne garancije koji se odnosi na ugovore o prodaji između poduzeća (B2B). Među gospodarskim subjektima koji nastupaju na tržištu radi dobitka, kognitivna garancijska zaštita kupca označava ne samo neopravdano i nerazmjerno zadiranje u ugovornu autonomiju koja

62 Više: Damjan Možina, „Internet in varstvo potrošnikov v mednarodnem zasebnem pravu“, *Pravnik* 4-5/2000, str. 321 i d.

63 Presuda Suda EZ-a od 24.1.1991., C-339/89, Recueil, str. I-107 (*Alsthom Atlantique v. Sulzer*). Sud je odlučio da odgovornost trgovaca za skrivene nedostatke prema francuskom pravu nema namjeru niti djeluje kao izvozno ograničenje dok strane istovremeno mogu slobodno birati pravo za takav ugovor.

64 Thomas Pfeiffer, Komentar članka 8 Direktive, u: *Anwaltkommentar BGB*, r. br. 12, str. 4222. Vidi i presudu Suda EZ-a od 20.2.1979. u slučaju 120/87, Recueil, str. 649 (*Rewe v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*).

65 Stefan Grundmann, Komentar članka 8, u: M. C. Bianca, S. Grundmann (ur.), *nav. delo*, str. 274.

je u suprotnosti sa slovenskim Ustavom (recimo sa slobodom gospodarske inicijative, čl. 74), već i kršenje načela slobodnog kretanja robe. Iz istih razloga su u kontekstu europskoga prava (barem) u odnosima između trgovačkih društava (B2B) sporne i odredbe da garant mora osigurati ovlaštenu servis i izvođenje servisnih usluga, k tomu mora i još tri godine po isteku garancijskog razdoblja „osigurati“ održavanje, rezervne dijelove i priključne uređaje.⁶⁶

4. Smislenost supostojanja obvezne garancije i obvezne odgovornosti za stvarne nedostatke

Postavlja se pitanje je li istodobno postojanje dvaju kogentnih sustava zaštite istoga interesa uistinu smisleno, to jest da li u stvarnosti potrošači imaju koristi od njega. Razmotrimo najprije preklapanje zaštite na temelju dvogodišnje kogentne odgovornosti za stvarne nedostatke i jednogodišnje kogentne garancije za tehničku robu.

Odgovornost za stvarne nedostatke traje dvije godine i vrijedi za najrazličitiju robu, dok garancija traje samo jednu godinu i vrijedi samo za tehničku robu utvrđenu pravilnikom. Odgovornost za stvarne nedostatke u trajanju od jedne godine vrijedi i za rabljenu robu (između trgovačkih društava i potrošača – B2C), dok garancija za rabljenu tehničku robu ne vrijedi. Pri tome je potrebno ponovno naglasiti da „mana“ u funkcioniranju, to jest garancijski slučaj, u pravilu znači i stvarni nedostatak (jamstveni slučaj) jer su trajnost i ispravno funkcioniranje i pitanje kakvoće. Istina je da pri stvarnom nedostatku kupac mora dokazati njegovo postojanje u trenutku izručenja, dok se na manu može pozivati bez obzira na stanje stvari prilikom izručenja, ali je zbog dokazne presumpcije o postojanju nedostataka koji se pojave u prvih šest mjeseci ta razlika jako relativizirana.

Zahtjevi temeljem garancije su sadržajno u potpunosti jednaki zahtjevima temeljem stvarnih nedostataka, s razlikom da pri garanciji postoji hijerarhija zahtjeva (najprije popravak, zatim zamjena, onda odstupanje ili sniženje), koja podsjeća na Direktivu. Tu hijerarhiju slovenski zakonodavac pri zahtjevima temeljem stvarnih nedostataka nije implementirao. Kao prednost izvršenja garancije čini se prvenstveno mogućnost zahtjeva ne samo protiv ugovorne strane (prodavatelja), već i protiv proizvođača, iako je većina proizvođača čiju robu kupuju slovenski potrošači vjerojatno u inozemstvu pa se potrošači u praksi najprije obraćaju (domaćim) prodavateljima. Više prividna no stvarna prednost je i odsutnost zahtjeva za notifikacijom

⁶⁶ Vidi st. 1 i 4 čl. 16 te st. 1 čl. 18 (tč. 7) ZOZP. Ove dvije odredbe, za čije je kršenje predviđena prekršajna kazna, takoreći nije moguće izvršiti. Odredbe zahtijevaju „osiguravanje“ servisa i rezervnih dijelova, ali ne govore niti mogu išta reći o cijeni. Garant se tako može izvući ukoliko dokaže da na zalihima ima npr. barem jedan rezervni dio (iako po takvoj cijeni da ga nitko pri zdravoj pameti ne i kupio).

(prijekorom) kakva postoji pri odgovornosti za stvarne nedostatke jer kupac, u pravilu, notifikaciju izvrši istodobno sa zahtijevanjem popravka ili zamjene. Kod stvarnih nedostataka potrošač (u okviru načela razmjernosti) bira između popravka i zamjene, ili, ako ih ne može zahtijevati ili nisu izvršeni, odstupa ili snižava cijenu, dok pri garanciji kupac mora najprije zahtijevati popravak, a zamjenu može zahtijevati tek ako garant u roku od 45 dana ne ostvari zahtjev za popravak; za zamjenu robe ima garant na raspolaganju sljedećih 45 dana. To znači, ukoliko garant ne ispuni garancijski zahtjev, kupac mora čekati gotovo tri mjeseca prije no što može odstupiti od ugovora ili dati robu na popravak na drugom mjestu, a na teret garanta.

Uređenje prema kojem su prodavatelj i proizvođač sukladno zakonu odgovorni godinu dana za ispravno funkcioniranje tehničkih proizvoda, a za stvarne nedostatke (istih) proizvoda dvije godine od izručenja, jednostavno nije konzistentno. Po tome prodavatelj temeljem istoga zakona npr. godinu dana odgovara za funkcioniranje automobila, ali dvije godine za to da nije imao stvarnih nedostataka prilikom prijelaza rizika. To se teško može nazvati uređenim sustavom zaštite kupaca.

Korisnost obvezne garancije za slovenske potrošače tek je prividna, njezin smisao glede opisanog nedostatka i prikrivanja dugotrajnijom odgovornosti za stvarne nedostatke može se vidjeti prije svega u tome da potrošači svoja prava temeljem odgovornosti za stvarne nedostatke ne poznaju, dok su se iz povijesnih razloga dobro privikli na „garanciju“. Nepoznavanje postojećih prava slab je argument za daljnje postojanje dvaju kognitivnih sustava zaštite kupaca. Osim toga su (dobrovoljne) garancije za tehničku robu na području prodaje potrošačima u Europi tako uobičajene da ukidanje obvezne garancije u Sloveniji ne bi značilo promjene za slovenske potrošače jer će strani proizvođači u Sloveniji i dalje nuditi jednake (dobrovoljne) garancije kakve nude ne drugim europskim tržištima.

Održavanje kognitivne garancijske zaštite kupaca osim kognitivnog jamstva ima i svoju cijenu. Obvezna garancija i s njom povezane formalnosti u stvarnosti znače prvenstveno opterećenje za proizvođače i prodavače na slovenskom tržištu koji nemaju u drugim državama EU. Prodavači odnosno proizvođači će na dodatno opterećenje po svoj prilici reagirati na dva načina: dodatne troškove će prebaciti na slovenske potrošače ili neće poslovati sa slovenskim potrošačima. Do potonjega bi vjerojatno moglo doći jedino ako bi tržišna inspekcija novčanim kaznama dosljedno kažnjavala strane ponuđače koji slovenskim potrošačima ne izdaju garancijski list propisanog sadržaja i na slovenskom jeziku, to jest ne ispune garancijske zahtjeve. Kako sustavan nadzor tržišne inspekcije nad poštivanjem pravila obvezne garancije u stvari nije izvodljiv, posljedica obvezne garancije za slovenske potrošače je prije svega činjenica da dodatne troškove koje uzrokuje prodavateljima i proizvođačima moraju plaćati u cijeni tehničke robe koju kupuju.

Istovremeno postojanje dvaju sustava kogentne zaštite potrošača pri ugovorima o prodaji stvara nepotrebnu zbrku. I pravnici često ne razumiju suptilne razlike između garancije i jamstva, a potrošačima mogućnost izbora između jamstvenih i garancijskih sankcija, obzirom na predstavljene argumente, osobito dulje jamstvene rokove, u stvarnosti nije od koristi. Bilo bi puno bolje kada bi umjesto dva, djelomično se preklapajuća sustava s teško razumljivim razlikama, imali samo jedan jasan i razumljiv sustav kogentne zaštite kupaca.

VI Zaključci

U socijalističkoj Jugoslaviji, gdje je djelovanje tržišnih načela bilo ograničeno, obvezna jednogodišnja garancija za ispravno funkcioniranje tehničke robe bila je smisljena mjera zaštite kupaca, a postojala je u kombinaciji s dispozitivnom šestomjesečnom odgovornošću prodavatelja za stvarne nedostatke. Europska Direktiva o prodaji robe široke potrošnje predviđa drukčiji sustav: obveznu dvogodišnju odgovornost za stvarne nedostatke, nadograđenu eventualnom dobrovoljnom garancijom. Slovenski zakonodavac je pri implementaciji Direktive taj sustav jednostavno dodao postojećem „jugoslavenskom“ pravnom uređenju. Posljedica nepromišljenog podvostručenja zaštite interesa kupaca je samo naizgled poboljšani pravni položaj potrošača. Druge europske države ne poznaju obveznu garanciju uz kogentnu odgovornost za stvarne nedostatke. Održavanje dodatnog kogentnog sustava zaštite kupaca znači dodatno opterećenje proizvođača i prodavatelja na slovenskom tržištu kakvo ne postoji u drugim državama članicama. To dodatno opterećenje preko viših cijena u stvarnosti plaćaju slovenski potrošači. Primjereniji od dva, međusobno povezana i djelomično se preklapajuća instituta, bio bi samo jedan konzistentan i razumljiv sustav kogentne zaštite potrošača pri ugovorima o prodaji – odgovornost za nedostatke nadograđena eventualnom dobrovoljnom garancijom. Jedino dobrovoljna garancija može vršiti svoj legitiman cilj – poticati konkurenciju u korist potrošača. Slovensko se pravo svakako mora prilagoditi europskome uređenju, a ne obratno, te bi stoga trebalo ukinuti institut obvezne garancije. Obvezna garancija u odnosima između trgovačkih društava znači i neopravdano zadiranje u ugovornu autonomiju i u suprotnosti je s načelom slobodnog kretanja robe na europskom unutarnjem tržištu.

Damjan MOŽINA, PhD

Associate Professor at the Faculty of Law University of Ljubljana

GUARANTEE FOR PROPER FUNCTIONING OF THE SOLD GOOD IN YUGOSLAV AND EUROPEAN LAW

Summary

The classical mechanism of protection of the buyer in a sales contract is the liability of the seller for material defects of the goods. Later, another institute of the protection of the buyer has evolved, based on explicit promises of the seller with regard to the quality of the goods (guarantee). Whereas in countries with market economies the guarantee has developed as a voluntary (commercial) guarantee, the development in former socialist countries was different: a guarantee was deemed mandatory in certain cases. The article presents the development of the guarantee for proper functioning in Yugoslav law and its relation to the seller's liability for material defects. Thereupon, the approach of the European law towards the protection of the buyer is described (Directive 1999/44/EC on consumer sales and guarantees): it is based on mandatory liability for material defects, combined with the possibility of additional voluntary guarantee. The article continues with the experience of Slovenia, which has retained the "Yugoslav" approach to buyer protection to which it has, when joining the EU, simply added the "European" system. The author strives to confirm the thesis that a simultaneous existence of two mandatory systems aimed at protection of the same interest of the buyer is not sensible and partly violates European law.

Key words: *contract of sale, protection of the buyer, liability for material defects, guarantee for proper functioning, commercial guarantee, mandatory guarantee.*